

Tale fra arbeids- og sosialminister Torbjørn Røe Isaksen om å skape mer og inkludere flere

Kjære landsmøte.

1. Korona og ledighet

Det finnes ingen tilsvarende situasjon i fredstid i Norge. Da vi våren i fjor ble rammet av korona og landet stengte ned, hadde vi i løpet av få uker rundt en halv million arbeidsledige og permitterte. I mars 2020 kom det inn 150 ganger flere dagpengesøknader om permittering enn i mars året før. Det var rett og slett en krise.

Selv om ledigheten er halvert siden da, har vi fortsatt nesten 200 000 helt eller delvis ledige og permitterte, og 100 000 helt ledige – det er altså flere enn under oljeprisfallet og flere enn under finanskrisen. Vi må tilbake til krisen på begynnelsen av 90-tallet for å finne en parallell.

De fleste i Norge kjenner noen som har blitt permittert eller mistet jobben. Kone eller ektemann, nabo eller svoger, datter og sønn – eller deg selv. Arbeidsledighet gjør at inntekten din går kraftig ned – selv om vi sammen med et enstemmig Storting har satt nivået på dagpengene opp – men det skaper også uro, bekymring og savn. Uro for hva som vil skje, bekymring for fremtiden, for om du kommer tilbake på jobb, og – for de fleste – savn etter jobben, arbeidsfelleskapene, ja, for de mer konservativt anlagte av oss, tryggheten i rutinene.

Høy arbeidsledighet er et tap for samfunnet fordi folk som kunne jobbet, ikke jobber. Det er et tap for den enkelte, økonomisk og for noen, et tap av selvfølelse. Det er, kjære landsmøte, veldig mange saker å være opptatt av i en valgkamp, men for Høyre er den viktigste saken på vei ut av koronakrisen å få folk tilbake i jobb, å få arbeidsledigheten ned. Det er jobb nummer en.

Hvis ikke smittetallene går ned, får vi heller ikke folk tilbake i jobb. Men det handler om langt mer enn det.

2. Ledigheten er i privat sektor

Det handler om å erkjenne hva slags krise vi har i arbeidsmarkedet. Mange har ofret mye under korona. Helsepersonell, lærere, NAV-ansatte for å nevne noen, har levert i en veldig vanskelig situasjon. Men de har ikke mistet jobben. De arbeidsledige og permitterte kommer i overveldende grad fra privat sektor. Og her er det verdt å minne om et helt sentralt poeng som ble helt borte da Arbeiderpartiet hadde landsmøte for noen uker siden. De snakket også – blant utallige andre saker – om arbeidsledige. Men Jonas Gahr Støre sa ikke et ord om *hvor* folk faktisk jobber. Jeg kan avsløre det. Folk i privat sektor jobber i bedrifter.

Dersom bedriftene ikke går bra, kan de ikke ta folk tilbake i jobb.

Dersom bedriftene ikke går bra, vil de ikke skape nye arbeidsplasser.

Dersom ikke bedriftene ansetter, så får vi ikke arbeidsledigheten ned.

For å løse en ledighetskrise i privat næringsliv, må vi faktisk få hele privat næringsliv på beina igjen.

Det betyr en konsekvent politikk for verdiskaping, for næringsliv og for arbeidsplasser – over hele landet.

En slik politikk er på mange måter det motsatte av den arbeidsplass- og næringsfiendtlige politikken vi får om vi legger de verste forslagene fra AP, SV, SP, MDG og Rødt oppå hverandre.

Å skape utrygghet for hele næringslivet ved avlyse alle større veiprosjekter – fra nord til sør – skaper ikke flere arbeidsplasser.

Å skape utrygghet alt eksportrettet næringsliv– ved å så tvil om EØS-avtalen, skaper ikke flere arbeidsplasser.

Å bidra til en stadig større liste over næringer som skal legges ned, stues bort eller få dramatisk verre vilkår – fra sjømat til mineralnæring, olje- og gass og maritim sektor – skaper ikke flere arbeidsplasser. Ja, det er noe nær en absurd situasjon at vi har satt Norges største næring, olje- og gassnæringen som ansetter flere hundre tusen ansatte, i en posisjon hvor de må innkassere det som en "seier" når deler av venstresiden ikke lenger skal sette sluttdato for 200 000 arbeidsplasser.

En slik politikk skaper usikkerhet for de ansatte i en lokal, norskeid bedrift på Innlandet eller i Telemark som vet at dersom arveavgiften blir gjeninnført, er sjansen stor for at arbeidsplassen deres må selges.

Og for eieren eller familien som eier småbedriften– og som kanskje har skjøttet og bygget verdier i generasjoner, som kjenner verdien av norsk eierskap og som nå blir lovet tidenes skatteøkning på norsk eierskap av lokale arbeidsplasser. De utenlandske eierne? Vel, de har ingenting å frykte akkurat her, for skatteøkningen er kirurgisk innrettet mot bare *norsk* eierskap. Hvis du er et stort fond med postadresse Cayman Islands, har du ingenting å frykte. Er du norsk småbedrift på Ørsta, *be afraid, be very afraid.*

Igjen: Fordi folk i privat sektor jobber et sted.

Det er veldig mye vi politikere skal og må gjøre for å hjelpe frem arbeidsplasser i privat sektor. Listen er lang. Men det er faktisk ganske vanskelig å gjøre det uten disse bed-riftene. Hvor folk faktisk jobber.

Hvis ledigheten skal ned, hvis vi skal skape nye jobber, må privat næringsliv få rom til å vokse.

Det krever:

Et løft for gründere og nyskaping, blant annet gjennom ny opsjonsbeskatning.

En industri- og næringspolitikk som skaffer nyetableringer i Norge, ja, som legger grunnlaget for ny industrireising.

Et skatteregime som er forutsigbart og ikke presser norske arbeidsplasser ut av landet.

Det betyr en markedsadgang som er forutsigbar.

Forskning, digitalisering og kamp mot økt byråkrati.

Men også bekjempelse av arbeidslivskriminalitet og useriøse aktører som truer både arbeidstakere og norske små- og mellomstore bedrifter som må konkurrere med dem på urettferdige vilkår.

En god politikk for flere arbeidsplasser betyr også et yrkesfagløft for flere norskutdannede håndverkere. Vi kanskje aldri selvberga, men vi burde komme lagt sammenlignet med der vi er i dag. Vi trenger at flere norske ungdommer som velger yrkesfag.

Vi skal ha en aktiv næringspolitikk, men ikke en aktivistisk næringspolitikk. Målet er flere jobber, ikke flere statlige selskaper.

Men jeg tror i bunn og grunn en slik politikk også trenger politikere som forstår noe enda mer grunnleggende.

Vi i høyre må være så ærlig at gjennom de 8 årene vi har satt i regjeringen har ikke forholdet vårt til alle deler av næringslivet vært uten turbulens. Og noen ganger burde vi lyttet enda mer. Da jeg møtte småbedrifter hjemme i Telemark som fortalte at de lurte på om de i det hele tatt kunne kjøpe bursdagsgaver til de ansatte, forstod jeg det, for å si det forsiktig. Andre ganger har vi stått på vårt, og det har vært riktig.

Høyre er ikke næringsorganisasjonenes politiske parti. Men vi er et parti for arbeidsplasser i privat sektor.

Selv er jeg en av dem slett ikke hadde næringsliv og arbeidsplasser som en av mine hovedsaker da jeg fant Høyre, to lærerforeldre som jeg har, og så utdanning i samfunnsfag og humaniora, og en erfaring med næringsvirksomhet som begrenset seg til én aksje i Petter Wessel, danskebåten fra Larvik, som ga en gratistur en gang i året. Fortsatt er skole og utenforskap mine to hjertesaker i politikken, ikke næringsliv som sådan. Men – og her kommer det jeg tror forener Høyres politikere enten de har skole eller psykisk helse eller forsvar som hjertesak – og som skiller oss fra alle andre partier: den grunnleggende forståelsen for verdien av verdiskaping.

Du finner ikke en høyrepolitiker med ungdomspsykiatri som hjertesak, som ikke også forstår at uten et velfungerende næringsliv kan vi ikke betale for velferdsstaten

Du finner ikke en høyrepolitiker som brenner for kampen mot utenforskap, som ikke også forstår at hvis ledigheten skal ned og folk skal komme tilbake i jobb, så må bedriftene skape mer

Du finner ikke en høyrepolitiker som brenner for inkludering, som ikke også forstår at hvis ikke bedriftene inkluderer, så – jeg klarer ikke å si det mer elegant – blir folk faktisk ikke inkludert.

Derfor finner man for øvrig heller ikke en eneste høyrepolitiker som brenner for rammevilkårene for privat næringsliv, som ikke også forstår at for eksempel en inkluderende kunnskapsskole som gir muligheter for alle, også er avgjørende for privat næringsliv

En slik grunnleggende forståelse for verdien av verdiskaping leder med seg at politikken må henge sammen– og derfor er en av de viktigste valgkampsakene våre at vi må **skape mer og inkludere flere**.

En av de kraftigste verktøyene vi har i sosialpolitikken er å skaffe folk en jobb. Men utenforskap handler om mer enn bare ledighet. Det er på mange måter en ond sirkel:

En skole som reproducerer sosiale forskjeller

Frafall som fører til at mange unge snur døgnnet, nærmest isolerer seg og verken er i skole eller jobb

Et offentlig støttesystem som kommer inn for sent, og som for mange blir en runddans i stedet for en vei ut,

Et arbeidsliv som endrer seg, og samtidig et system som er så rigid at hvis du ikke klarer å ta utdanningen når du er 17, er det langt vanskeligere når du er blitt 37

Og utenforskapet som går i arv fra generasjon til generasjon...

Kjære landsmøte,

Det er noen grunnleggende forskjeller på det konservative synet og venstresidens syn på utenforskap.

De er ensidig opptatt av velferdsstaten alene, mens vi snakker om et velferdssamfunn – hvor offentlige ordninger som helsevesen, skole, barnehage og hjelp når du er syk eller ledig er en viktig del, men ikke det hele.

Vi er opptatt av at flere må være med å bygge velferdssamfunnet. En sosial entreprenør er i verste fall en trussel mot venstresidens velferdsmonopol, men ikke mot Høyres velferdssamfunn. En bedrift er ingen motspiller for oss, men en nødvendig brikke for å få flere arbeidsplasser og inkludere flere i arbeidslivet.

Utenforskapet i Norge viser seg på mange måter. Det viser seg også på skatteseddelen, men det er en slags politisk latskap å stanse der.

Utenforskap i Norge viser seg gjennom systematiske forskjeller i skoleresultater basert på foreldrebakgrunn – de systematiske forskjellene som jeg, hvis jeg var på venstresiden, ville kalt klasseforskjeller. Barn av arbeiderklassens foreldre, eller barn av foreldre som selv er uten jobb, faller i langt større grad ut av skolen. Forskningen tyder på at fravær av grenser, ansvar for egen læring, svake krav til oppmøte og manglende trykk på kunnskap – det er kanskje flott for den akademiske middelklassens barn, men ikke for dem som trenger skolens utjevning aller mest.

Utenforskapet i Norge viser seg gjennom den dramatiske forskjellen i levealder – 15 til 20 år -- mellom en rusmisbruker og oss andre.

Utenforskapet i Norge viser seg i hvem som klarer å reise seg igjen når de faller, for eksempel få tilgang til en ny jobb gjennom venner eller nettverk eller nabolag. Har du ikke dette, er veien tilbake mye lenger.

Utenforskapet viser seg i boligsituasjonen din. Forskjellen på de som bekymrer seg for høyere boligrente og de som sliter med i det hele tatt å komme inn – eller ikke har tak over hodet i det hele tatt.

Det er her politikken mot utenforskap – og for inkludering – må sette inn støtet.

Kampen mot utenforskap handler om at alle barn får mulighet til å delta i fritidsaktiviteter, at alle får oppleve noe i sommerferien eller har mulighet til å delta i bursdager, men det handler også arbeid, det handler om bolig, det handler om skole og utdanning, helsevesenet, psykiatrien...

Det er konservativ *sosial*politikk. Ikke smøre tynt utover, men gi mer til de som trenger det mest.

Vi *har* redusert noen ordninger, men det er faktisk nødvendig å prioritere. En politiker som lover mer til alt, kan ikke levere fullt ut til noen. Vi prioriterer de områdene som er aller viktigst.

Arven etter åtte år med borgerlig flertall er en stor satsing på velferdssamfunnet, men også på offentlige velferdsordninger. La meg nevne noen eksempler.

En kraftig opprustning av helse og særlig psykiatrien (kommunale årsverk rus og psykiatri med 2600 siden 2016).

En styrking av rusomsorgen med 2,4 milliarder kroner siden 2016 fordi der går ett av de største klasseskillet i Norge

Vi har innført Brukerstyrt personlig assistent. Ikke som et fagert politikerløfte, men som en rettighet.

Med vår regjering, med vår satsing på bolig for de som trenger det mest, er det 3000 færre bostedsløse i Norge.

Tettere oppfølgingen av unge brukere i NAV. Ikke ved å gi mer støtte, men ved å være tett på og stille krav. Fordi å stille krav er å bry seg.

Og vi har levert et forslag til en av de største sosialpolitiske reformene i vår tid: rusreformen.

For å nevne bare noen eksempler. Jeg kunne nevne mye mer.

I neste periode må vi videre. Vi har mange planer. Mye vi skal gjøre mer.

Det er for mange særlig unge som faller ut av arbeidslivet. For mange blir uføretrygd en trygg havn, men også en måte for samfunnet å gi dem opp på. For Høyre er ikke det en akseptabel situasjon. Alle skal ha trygghet hvis de blir syke, men vi kan ikke godta at samfunnet gir opp mennesker og ikke følger dem opp. En 25 åring med psykiske lidelser må vite at hun kan komme tilbake når hun blir 35 og føler seg bedre, og at systemet ikke bare vil utbetale stønad på autopilot, men faktisk hjelpe henne inn i jobb.

Og der er sirkelen sluttet, kjære landsmøte. For hvis noen skal hjelpes inn i jobb, må noen også gi den jobben. Vi må inkludere flere og da må vi skape mer.

Takk for oppmerksomheten.